

Polders rond Oostende. - Zie boven blz. 165.
De indijking van de polder van Snaaskerke en van de
Keignaardpolder
1803-1810

In 1800 bleven nog grote delen van de schorren ten noorden van Snaaskerke en ten noorden van Zandvoorde oningedijkt. Slechts zelden werden ze nog door de zee overstroomd, ze waren dan ook van geen nut meer voor de havengeul van Oostende, waar een nieuwe spoelkom zou worden gegraven.

Bij zijn eerste omreis in onze Belgische gewesten bezocht de Eerste Consul van de Franse Republiek, Napoleon Bonaparte, de haven van Oostende, waar hem een plan voorgelegd werd om de havengeul op peil te houden. De grote inham in de richting van Lissemores zou met een dijk afgesloten worden en tot spoelkom ingericht. Daar ook zou een spoelsluis (écluse de chasse) en een brug gebouwd worden. Langs beide zijden van de havengeul zou een 'jeté' of staketsel geplant worden, met daarbij staken om de duinen ten oosten van de haven op te houden.

Dit plan werd door de eerste Consul goedgekeurd, en een dekreet van de Franse regering, te Brugge uitgevaardigd op 24 messidor van het jaar XI (13 juli 1803), beval het uitvoeren van deze werken. En om de kosten ervan te betalen, waarvoor het geld zou voorgeschoten worden door de Kamer van Koophandel te Oostende en door de Oostendse gemeenteraad, zouden de schorren ten noorden van Snaaskerke en ten noorden van Zandvoorde ingedijkt worden en verkocht als domeingood, omdat een groot deel ervan vroeger behoorde aan de provincie Vlaanderen, en nu in het bezit gekomen was van de Republiek.

Voor het deel dat nog in privaat bezit was moesten de eigenaars hun eigendomstitels voorleggen. Zij zouden de eigendom van hun schorren mogen behouden. Maar, als vergoeding voor het droogleggen en voor het opheffen van de erfdienstbaarheid die op deze schorren rustte in het voordeel van de haven van Oostende, moesten zij bijdragen in de kosten van de nieuwe havenwerken aldaar.

In 1721 immers was een grote oppervlakte landbouwgrond onder water gezet om het nodige spoelwater te leveren dat de verzanding van de haven van Oostende zou tegenwerken. Daartoe had de provincie Vlaanderen 1105 gemeten of 489 hektaren aangekocht. Zij kocht echter niet de gronden tussen de Steense dijk en de Nieuwe Polder van Zandvoorde, waar

nog 663 gemeten of 294 hektaren schorren lagen, die behoorden aan twintig eigenaars. Verder naar het oosten, ten noorden van Zandvoorde, lagen de schorren die in 1721 ook onder water waren gezet, en die nog behoorden aan partikulieren.

De polder van Snaaskerke

Men begon eerst met het indijken van de schorren van Snaaskerke.

Door de dienst van Bruggen en Wegen werd een afdamming aangelegd in de kreek van Snaaskerke, die uitliep in de Gauweloze kreek. Deze afdamming, die het binnendringen van het zeewater moest beletten, kwam gereed op 8 frimaire (1 december 1803), zoals blijkt uit een brief van de Handelskamer van Oostende.

Ondertussen had de prefekt van het Leiedepartement te Brugge op 18 thermidor XI (7 augustus 1803) B.J. Holvoet, ‘conseiller de préfecture’, aangesteld om de schorrelanden af te palen en de eigendomsrechten van de vroegere bezitters te onderzoeken.

De nieuwe polder kreeg het uitzicht van een schaakbord, doorsneden door wegen die elkaar rechthoekig kruisten, en die een totale oppervlakte had van 520 hektaren, de wegen niet medegerekend. Het plan was opgemaakt door Charles Serruys, koopman en landmeter te Torhout. Het telde honderd, meestal rechthoekige loten, waarvan het kleinste, n° 99: Ha. 3. 77. 19 ca. besloeg, en het grootste, n° 53: Ha. 6. 11. 89 ca. Het plan en de afpaling van de loten waren gereed op 30 vendémiaire XII (23 oktober 1803)

De Handelskamer van Oostende, die reeds veel geld voor de havenwerken had voorgeschoten, vroeg op 20 frimaire XII (13 december 1803) aan de prefekt, dat onverwijld tot de verkoping van de schorrelanden zou worden overgegaan. De verkoop van deze landen begon op 30 ventose XII (21 maart 1804) en was beëindigd op 18 messidor XII (7 juli 1804).

De nieuwe polder van Snaaskerke was wel afgesneden van de zee, maar was nog niet volledig drooggelegd. In de gedrukte formulieren van de verkoopakten staat immers, dat iedere eigenaar op zijn perceel, daar waar het paalt aan de wegen, een gracht van twee meter breed moest graven. Daarvoor mocht slechts één meter afgenomen worden van de wegen, die nadien een breedte van tien meter moesten behouden.

Al de duikers, grachten en voren, evenals de afvoersluizen zouden aangelegd en onderhouden worden op kosten van de generaliteit van de eigenaars, evenals de afdamming en de sluis in de polder, die uitliep in de Gauweloze kreek.

De vroegere eigenaars hadden hun eigendomtitels voorge-

legd aan B.J. Holvoet, die op 6 prairial XII (26 mei 1804) liet weten aan de prefekt, dat een groot deel van de schorren reeds was verkocht, en dat de oppervlakte die zou moeten toegekend worden aan de vroegere eigenaars, zou genomen worden uit de niet verkochte schorren. Maar deze eigenaars zouden, als bijdrage tot de werken van de haven van Oostende, de enorme som van 987 fr. per hektare moeten betalen, als 'plus value'. De totale 'plus value' van de polder van Snaaskerke bedroeg 22.762 fr. Als we deze som delen door 987 fr., dan blijkt dat in de nieuwe polder van Snaaskerke, op 520 hektaren, slechts 23 aan vroegere eigenaars werden teruggeschonken, waar in het begin gesproken werd van 294 Ha.

Dezelfde dag, 6 prairial XII, vroeg B.J. Holvoet aan de prefekt dat er weldra een bestuur van de watering zou worden aangesteld, nu de meeste schorren van de polder verkocht waren.

De eerste algemene vergadering van de eigenaars uit de nieuwe polder van Snaaskerke, ging te Oostende door, onder het voorzitterschap van de maire van deze stad, op 12 thermidor XII (31 juli 1804). De achttien aanwezige eigenaars verkozen vijf 'régisseurs' en een sekretaris-thesaurier. Deze laatste was de landmeter Ch. Serruys, die al de percelen van de polder had uitgemeten en een algemene kaart ervan had opgemaakt.

De eerste maatregel van het nieuwe polderbestuur was de versterking van de afdamming en van haar borstweringen, die door de dienst van Bruggen en Wegen waren opgeworpen en die gevaar liepen bij zwaar stormweer door te breken.

Op de tweede algemene vergadering, die reeds op 22 thermidor XII (10 juli 1804) doorging, werd het reglement voor de polder opgesteld. Wat opvalt is het feit dat geen wedde en geen vergoeding wordt betaald noch aan de régisseurs, noch aan de sekretaris-thesaurier, zelfs niet voor de reizen ondernomen ten dienste van de polder. Wie in de polder eigenaar was van ten minste vier hektaren had recht op één stem, wie ten minste 23 Ha. bezat had twee stemmen.

Om het water af te leiden zou een moergracht worden gegraven naar het provinciegeleed bij de kerk van Stene, waarin deze gracht zou uitmonden door een buis, die onder de dijk zou worden gelegd. De kosten om de laagstgelegene gronden droog te maken werden geschat op 7000 fr. En het watergeschoot in de polder werd vastgesteld op 13,50 fr. per hektare, een grote som voor die tijd, daar het hier gaat om goudfrank.

In latere vergaderingen van 20 februari en 1 oktober 1806 werd medegedeeld dat, gedurende de winter, de enige dijk die de polder dekte tegen de zee, zwaar beschadigd was en daarom met stro was bedekt. De dijk zou versterkt worden met rijshout en kleiaarde.

En om de afsluitdijk en de afwateringssluis in goede toestand te bewaren zou het water van de polder worden gelost in het Provinciegeleed dat behoort aan de Watering van Kamerlinksambacht, die daarvoor zal worden vergoed.

Voor de maand frimaire XIV (december 1805) hebben wij de eerste lijst van de eigenaars in de polder van Snaaskerke. Van deze 26 personen bezaten de grootste eigenaars: Ha. 84. 14. 94. ca.; Ha. 63. 40. 46 ca.; en Ha. 45. 79 40 ca. De kleinste eigenaars bezaten: Ha 4 08 67 ca; Ha. 3. 93. 26 ca.; en Ha. 1. 17. 96 ca. Dus was er slechts één eigenaar die geen stemrecht had, namelijk de Nieuwe Polder van Zandvoorde

De Keignaardpolder

De schorren van Zandvoorde, die in 1700 onder water waren gebleven na het bedijken van de Nieuwe Polder van Zandvoorde, werden eerst op het einde van 1807 drooggelegd. Zij vormden de latere Keignaardpolder.

Op 28 januari 1808 werd de landmeter Charles Gilliodts Van de Maele belast met de afpaling en de schatting der percelen.

Landmeter Gilliodts was klaar met zijn plan op 13 juli 1808, maar reeds op 9 juli werd het eerste deel van de schorren openbaar verkocht, en op 28 juli het tweede en laatste deel. De verkoping geschiedde onder dezelfde voorwaarden als deze van de schorren van Snaaskerke.

De provincie Vlaanderen had aldaar nooit iets in bezit gehad, en de Franse domeinen bezaten aldaar slechts de gekonfisqueerde goederen en de landerijen die door niemand werden opgeëist.

Hier ook hadden de eigenaars hun titels moeten voorleggen aan B.J. Holvoet, afgevaardigde van de prefekt. Door 21 vroegere eigenaars werden 984 gemeten of 435 Ha. teruggevraagd, waarvan slechts 663 gemeten of 293 1/2 Ha. werden toegekend. Zo vroeg Bernard Lippens 200 gemeten, en werden hem slechts 19 gemeten toegekend, waarvoor hij de eigendomstitels kon voorleggen. Hetzelfde gebeurde met de weduwe Eugène Van de Kerckhove, die 114 1/2 gemeten opeiste en slechts 13 gemeten kreeg toegekend. Van twee andere vroegere eigenaars werd de eis teruggebracht van 372 op 345 gemeten, en van 30 gemeten op 19 1/2.

Ook hier werd geen rekenschap gehouden met de vroegere ligging van de percelen, en werd de gehele oppervlakte die aan één eigenaar teruggeschonken werd, verenigd in één perceel.

Volgens het plan Gilliodts was de nieuwe polder ingedeeld in zeven secties. Zes secties telden samen 31 eigenaars, maar de derde sectie, gelegen in en rond de vroegere Keignaardkreek, bleef eigendom van de Franse staat met Ha. 65. 92. 29 ca. De

vijfde sectie, die behoorde aan één enkele eigenaar, besloeg Ha. 71. 96. 89 ca.

De totale oppervlakte van de nieuwe polder, zonder de wegen, besloeg Ha. 1369. 14. 68 ca.

De nieuwe eigenaars, die hun vroegere bezittingen in de polder hadden teruggekregen, moesten daarop een 'plus value' betalen, ten voordele van de havenwerken van Oostende, en die veel hoger was dan in de polder van Snaaskerke waar 987 fr. per hektare werd betaald, terwijl nu in de Keignaardpolder 1162 fr. per hektare werd gevraagd. Want beide polders moesten samen 448.538 fr. opbrengen voor de havenwerken.

De erfgenamen van Albert Coppieters, die 153 hektaren hadden teruggekregen, moesten een 'plus value' van 177.684 fr. betalen, waarvan het eerste vierde moest worden gestort binnen de vijftien dagen. De andere eigenaars waren belast in dezelfde voorwaarden. Allen vroegen uitstel van betaling.

Bij deze gelegenheid werd een afrekening opgemaakt van de kosten van de havenwerken te Oostende. De werken aan de 'écluse de chasse' en het eerste droogmaken van de polder van Snaaskerke en van de Keignaardpolder werden op 175.000 fr. geraamd. De verkoop van de schorrelanden bracht 1.216.658 fr. op, en in de Gauweloze kreek bleven er nog voor 100.000 fr. schorren te koop. Voegt men daarbij de 'plus value' te betalen door de eigenaars die hun vroegere bezittingen terugkregen, namelijk 471.300 fr. (waarvan 22.762 fr. voor de polder van Snaaskerke en 448.538 fr. voor de Keignaardpolder), dan komt men tot een gezamenlijke som van 1.787.958 fr. Deze som overtrof de kosten van eerste indijking en van de werken aan de haven van Oostende met een vierde. En nochtans werd geen de minste vermindering toegestaan op de 'plus value'.

Over de inrichting van het bestuur van de Keignaardpolder zijn geen documenten voorhanden in het archief van het Leiedepartement.

Jos. De Smet

Bronnen

Rijksarchief te Brugge. Leiedepartement: Register n° 738. Verkoop van de schorrelanden te Snaaskerke. Processen-verbaal van toewijzing, 30 ventose XII (21 maart 1804) - 8 floréal XII (28 april 1804).

Register n° 739. Idem. 26 floréal XII (16 mei 1804) - 18 messidor XII (7 juli 1804); alsook verkoop van de schorrelanden te Zandvoorde (Keignaardpolder). Processen-verbaal van toewijzing. 9 en 28 juli 1810.

Pak n° 2131: Verkoop van schorrelanden bestemd voor de betaling van de havenwerken te Oostende. XII - 1812. - Uit pak n° 2450, Bundel 27: Snaaskerkepolder. XII - 1812.

Verzameling Kaarten Mestdagh. N° 2261. Plan van de Polder van Snaaskerke opgemaakt door Ch. Serruys. 30 vendémiaire XII (23 oktober 1803).

Het plan van de Keignaardpolder, opgemaakt door landmeter Ch Gilliodts-Van de Maele op 13 juli 1808, bevindt zich achteraan in register n° 739 van het Leiedepartement.